

למעלה מחנה אחר. ועל זה אמר דוד, לך לבדך חטאתי. לבדך ולא לאחר. שהוא היה אותו החטא שחטא אליו. וזהו בדבר אוריגה, וזהו בחרב בני עמון.

כתוב, פי ה' עיניו משטטות בכל הארץ, אלו הנקבות. וכתוב, (זכריה ד) עיני ה' המה משוטטים, אלו הזכרים. והרי הם ידועים. דוד אמר (תהלים נא) והרע בעיניך עשיתי. לפני עיניך היה צריך להיות! אלא מה זה בעיניך? אמר דוד, באותו מקום שחטאתי, בעיניך היה. שהייתי יודע שהרי עיניך היו זמינים ועומדים לפני ולא החשבתי אותם, הרי החטא שחטאתי ועשיתי, באיזה מקום היה? בעיניך.

למען תצדק בדברך תזכה בשפטך, ולא יהיה לי פתחון פה לומר לפניך. בא וראה, כל אמן כשמדבר, הוא מדבר באמנותו. דוד היה ברחם המלך, ואף על גב שהיה בצער, כיון שהיה לפני המלך, שב לבדחנותו כמו שהיה כדי לבדח את המלך.

אמר, רבון העולם, אני אמרתי (שם כז) בחנני ה' ונסני, ואתה אמרת שלא אוכל לעמד בנסיונך. הרי חטאתי למען תצדק בדברך ויהיה דברך אמת, שאלמלא לא חטאתי, יהיה דברי אמת, ויהיה דברך בריקנות. עכשו שחטאתי, כדי שיהיה דברך אמת, נתתי מקום לצדק דברך, לכן עשיתי, למען תצדק בדברך תזכה בשפטך. חזר דוד לאמנותו ואמר תוף צערו דברי בדתנות למלך.

שנינו, דוד לא היה ראוי לאותו המעשה, שהרי הוא אמר, (שם קט) ולבי חלל בקרבי (נקוד חלל, שפבר היה

דא, פגים לעילא משריתא אחרא. ועל דא אמר דוד, (תהלים נא) לך לבדך חטאתי. לבדך, ולא לאחרא. דא הוה ההוא חובה דחב לגביה. ודא הוא בדבר אוריגה. ודא הוא בחרב בני עמון.

בתיב, (דברי הימים ב טז) פי יי' עיניו משטטות בכל הארץ, אלין נוקבין. וכתוב (זכריה ד) עיני יי' המה משוטטים, אלין דכורין, והא ידיען אינון. דוד אמר (תהלים נא) והרע בעיניך עשיתי. לפני עיניך מיבעי ליה. אלא מאי בעיניך, אמר דוד, פההוא אתר דחבנא, בעיניך הוה. דהוינא ידע, דהא עיניך הוו זמינין, וקיימין קמאי, ולא חשבנא לון, הרי חובא דחבנא, ועבדנא, באן אתר הוה, בעיניך.

למען תצדק בדברך תזכה בשפטך, ולא יהא לי פתחון פה למימר קמך. תא חזי, כל אומנא, פד מליל, באומנתיה מליל. דוד בדיחא דמלפא הוה, ואף על גב דהוה בצערא, כיון דהוה קמי מלפא, תב לבדיחותיה, פמה דהוה, בגין לבדחא למלפא.

אמר, מארי דעלמא, אנא אמינא, (תהלים כז) בחנני יי' ונסני, ואת אמרת דלא איכול לקיימא בנסיונך. הא חבנא, למען תצדק בדברך, ויהא מילך קשוט, דאלמלא לא חבנא, יהא מלה דילי קשוט, ויהא מילך בריקנא, השתא דחבנא, בגין דלהוי מילך קשוט, יהיבנא אתר לצדקא מילך, בגין פך עבידנא, למען תצדק בדברך תזכה בשפטך. אהדר דוד לאומנותיה, ואמר גו צעריה מלין דבדיחותא למלפא.

תנינן, לאו דוד אתחזי לההוא עובדא, דהא איהו אמר, (תהלים קט) ולבי חלל

חלל בקרבי) כף הוא. אבל דוד אמר, בלבב יש שני היכלות, באחד דם ובאחד רוח. אותו אחד שמלא בדם, בו יש דיור ליצר הרע, ולפי לא כף, שהרי הוא ריקן, ולא נתתי דיור לדם רע לשפן בו יצר הרע, ולפי הוא ודאי חלל בלי דיור (דם) רע, וכיון שפך זה, לא ראוי דוד לאותו חטא שחטא, אלא כפי לתת פתחון פה לרשעים, שיאמרו, דוד המלך חטא ושב בתשובה ומחל לו הקדוש ברוך הוא, כל שפן לשאר בני אדם. ועל זה אמר (תהלים נא) אלמדה פשעים דרכיך וחטאים אליך ישובו.

וכתוב, (שמואל ב טו) ודוד עלה במעלה הזיתים עלה ובוכה וראש לו חפוי והוא הלך יחף. ראש לו חפוי ויחף למה? אלא היה נזוף, עשה עצמו נזוף לקבל ענש, והם היו רחוקים ממנו ארבע אמות. אשרי העבד שפך עובד לרבו ומודע לחטאו לשוב ממנו בתשובה שלמה.

בא וראה, יותר היה מה שעשה לו שמעי בן גרא מפל הצרות שעברו עליו עד אותו היום, ולא השיב דוד כנגדו דבר, שפך היה ראוי לו, ובזה התכפרו חטאיו. עכשו יש להתבונן, שמעי היה תלמיד חכם, ויחכמה רבה היתה בו, למה יצא לדוד ועשה לו כל מה שעשה? אלא ממקום אחר היה הדבר, והכניס לו בלבבו דבר זה, וכל זה לתועלתו של דוד, שהרי מה שעשה לו שמעי, גרם לו לשוב בתשובה שלמה ושבר לבו בשבר רב, ושפך הרבה דמעות מתוך לבו לפני הקדוש ברוך הוא, ועל זה אמר, כי ה' אמר לו קלל. ידע שהרי ממקום עליון ירד הדבר.

(שמואל ב טו) פי יי' אמר לו קלל. ידע, דהא מאתר עלאה אחרא נחת מלה.

בקרבי (אנגיד חלל כפר הנה חלל בקרבי) (דף ק"ז ע"ב) הכי הוא. אבל אמר דוד, בלבב אית תרין היכלין, בחד דמא, ובחד רוחא, ההוא חד דמלייא דמא, ביה דיורא ליצר הרע. ולפי לאו הכי, דהא ריקן איהו, ולא יהבית דיורא לדמא בישא, לשכנא ביה יצר הרע, ולפי ודאי חלל איהו, בלא דיורא (נ"א דמא) בישא, וכיון דהכי הוא, לא אתחזי דוד לההוא חובה דחב אלא, בגין למיהב פתיחו דפומא לחייביא, דימרון, דוד מלפא חב ותב בתיובתא, ומחל ליה קדשא ברוך הוא, כל שפן שאר בני נשא. ועל דא אמר (תהלים נא) אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו.

וכתוב, (שמואל ב טו) ודוד עלה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי והוא הולך יחף. ראש לו חפוי, ויחף אמאי. אלא, נזוף הוה, עבד גרמיה נזוף, לקבלא ענשא. ועמא הוה רחיקין מגיה ארבע אמות. זכאה עבדא דהכי פלח למאריה, ואשתמודע בחוביה, לאתבא מגיה בתיובתא שלימתא.

תא חזי, יתיר הוה, מה דעבד ליה שמעי בן גרא, מפל עקתין דעברו עליה עד ההוא יומא, ולא אתיב דוד לקבליה מלה דהכי הוה יאות ליה, ובדא אתכפרו חובוי. השתא אית לאסתפלא, שמעי תלמיד חכם הוה, ויחכמתא סגיא הות ביה, אמאי נפיק לגבי דוד, ועביד ליה פל מה דעבד. אלא מאתר אחרא הוה מלה, ואעיל ליה בלביה מלה דא. וכל דא לתועלתא דדוד. דהא ההוא דעבד ליה שמעי, גרמא ליה למיתב בתיובתא שלימתא, ותבר לביה בתבירו סגי, ואושיד דמעין סגיאין, מגו לביה קדם קדשא ברוך הוא, ועל דא אמר,

(שמואל ב טו) פי יי' אמר לו קלל. ידע, דהא מאתר עלאה אחרא נחת מלה.